

РЕЦЕНЗІЇ

УДК 791.3

ПЕТРУШЕНКО Віктор – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, Національний університет «Львівська політехніка», 12, вул. Степана Бандери, м. Львів, Україна, індекс 79000 (polyfil@rambler.ru)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.38.186125>

КІНОМИСТЕЦТВО ЯК ПЕВНИЙ САМОСТІЙНИЙ НАПРЯМ ЖИТТЄВОГО ПОШУКУ

Рецензія на монографію:

Бурий А.Р. Західноєвропейський кіноекзистенціалізм 1960–1980-их рр. : монографія / Андрій Бурій. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2019. – 315 с. ; іл.

Монографічне дослідження А. Бурого має низку очевидних і незаперечних позитивних рис. По-перше, дослідження перебуває на перетині декількох важливих напрямів сучасної гуманістики – філософії, культурології та мистецтвознавства (точніше – кінознавства), отже, має міждисциплінарний науковий характер. По-друге, у науковій українській літературі зараз майже відсутні дослідження, що подавали би філософські ідеї, концепти та філософемі на матеріалі певних видів мистецтва, тоді як історія філософії нерозривно поєднана з історією мистецтва. Нарешті, важливим є і те, що автор монографії подає кіномистецтво не просто як спосіб вираження певних ідей філософії екзистенціалізму, а як певний самостійний напрям життєвого пошуку.

У цьому полягають як загальні особливості, так і складності пропонованого дослідження, а також його цікавість: воно може бути корисним не тільки представникам названих напрямів науки, але й тим, хто хотів би ознайомитись із загальною культурною панорамою означеного в назві дисертації історичного періоду, із яскравими проявами тогочасної духовної атмосфери, виявленими у видатних художніх творах.

Філософських досліджень у сфері кіномистецтва, спрямованих не просто на огляд його стану та досягнень, але на прискіпливу аналітику того, як у художній поетиці кіно фіксуються та висвітлюються смислові епіцентри універсуму людського буття, на жаль, наразі не надто багато. Тому наукова розвідка, здійснена в монографії, є, безумовно, виправданою, своєчасною й актуальною.

В основу монографічного дослідження покладена кандидатська дисертація автора, проте воно не дублює цієї дисертації, а постає її переосмисленням, доповненим іншим змістовим матеріалом, розвідками та роздумами автора. Хоча, варто зазначити, «сліди» дисертації у цьому рукописі все таки проглядаються: про це свідчить як структура вступу, так і виклад основного змісту. Наприклад, цілі сторінки присвячені авторам і назвам праць деяких із них, хоча цей матеріал в наш час є доступним на електронних сайтах Інтернету. Водночас варто зауважити, що представлення тих чи тих філософів та їхніх праць у монографії є нерівномірним, а тому, напевно, варто було б зосередити увагу саме на тих із них, що становлять вагоме ідейне та методологічне підґрунтя роботи.

Структура монографії є цілком виправданою та достатньо оригінальною: автор зосереджується на провідних ідеях екзистенціальної філософії, спеціально звертається до особливостей її релігійної версії і, нарешті, аналізує надзвичайно важливий вимір як філософії екзистенціалізму, так і екзистенційно орієнтованого кінематографа – суспільний контекст буття людини та її взаємини з іншими людьми. Для чіткого та сутнісно орієнтованого дослідження складно було би обрати більш виправданий варіант роботи. При тому в усіх розділах монографії А. Бурий є самостійним й аналітичним. Особливо цінним видається вільне оперування автором матеріалом кіномистецтва, підкріплене багатою джерельною дослідницькою базою.

Слід зазначити окреслення методологічної бази монографічного дослідження. Наголос на такому арсеналі дослідницьких засобів, куди входять переважно методи культурологічних і гуманітарних досліджень, у цій темі вважаю виправданим, хоча з відсутністю серед методів ідеографічного, запропонованого свого часу представниками баденської школи неокантіанства та підтриманого гуманітарними напрямами і течіями, навряд чи можна погодитись, адже в дисертації постійно відбуваються звернення до тих чи тих авторських творів, рішень, думок. Вважаю, що бажано було би дещо підсилити та конкретизувати метод інтерпретації у соціально-гуманітарному пізнанні, особливо в аспекті його функціонування на основі відповідності критеріям науковості знань. Нарешті, метод феноменологічного аналізу опинився дещо на маргіналії методологічного опису, хоча саме цей метод відкриває шлях до аналізу смислових засад розглянутих у монографії феноменів.

Сильною перевагою монографії є саме кінематографічна її складова: тут автор, безумовно, є компетентним, обізнаним і професійним.

Варто підкреслити, що у філософській складовій роботи А. Бурого цілком виправдано приділена увага поясненню змісту основного поняття – основного як для цієї монографії, так і у контексті предмета дослідження, – поняття екзистенції. Відомо, що навіть ті видатні мислителі, яких ми традиційно вписуємо до числа фундаторів цього напряму філософії, мали свої уявлення про екзистенцію. Тому у монографії поданий перелік таких уявлень і трактувань: екзистенція – це і основа людської особистості, й онтологія буття, і людська духовність, а також – цілий набір екзистенціалів та екзистенційних почуттів (страх, жах, нудота, нудьга, самотність, ескейпізм та ін.). Врахування такого широкого спектра значень вихідного поняття монографії надало авторові змогу доволі повно висвітлити питання щодо справжньої ролі певних напрямів кінематографа у вираженні ідей та настроїв екзистенціалізму. Порадив би автору приглянутися до міркувань ще одного відомого представника екзистенціалізму – К. Ясперса, який, як відомо, першим визначив особливості екзистенційного світогляду («Психологія світоглядів»). Йдеться про

праці, у яких безпосередньо ставиться питання про сутність екзистенції; мають на увазі праці «Розум та екзистенція», «Просвітлення екзистенції».

Монографія А. Бурого «Західноєвропейський кіноекзистенціалізм 1960–1980-х рр.» *вносить важливий аспект в осмислення історії кінематографа, культури, філософії та сучасного становища людини у світі.*

Рецензія надійшла 30 жовтня 2019 року.